Kur'anda 4 kadın sınırı yoktur!

Bu yazı Arif Tekin'in Kur'anda Kadın ve Hz. Muhammed'in hanımları adlı eserden derlenmiştir. Kaynaklar numaralandırılarak son kısımda belirtilmiştir.

Kur'an'a göre bir erkeğin alabileceği kadın sayısının üst sınırı hakkında herhangi bir ayet yoktur. Bu konuda Kur'an'da var olan ayetler bir araya getirildiğinde Kur'an'ın, erkeği birden fazla kadın almaya teşvik ettiğini görüyoruz. Ayrıca hem Hz. Muhammed'in, hem de başta dört halife olmak üzere onun etrafındaki etkili insanların birden fazla kadınla evlendikleri ortada. Hepsi de birden fazla kadınla evlenip bir arada yaşamışlar.Halk arasında meşhur olan. "Bir erkek ancak dört kadınla evlenebilir" sözüne gelince, bu konuda herhangi bir ayet yoktur. Ortada sadece Nisa Suresi'nin 3. ayeti vardır. Onun da uzaktan veya yakından halk arasındaki bilgiyle hiç alakası yoktur. Bu ayet çok net bir biçimde özel bir olaydan söz ediyor. Önce ayetin anlamını verip, sonra da detayına geçelim.Ayetin anlaşılabilmesi için, ondan önceki 2. ayetin de anlamını bilmek gerekir. O bakımdan, her iki ayetin meallerini de sunmalıyız:

Yetimlere mallarım verin, temizi pis olanla değiştirmeyin. Mallarınızı onların mallarına katarak yemeyin. Çünkü bu, büyük bir günahtır.(Nisa Suresi 2. Ayet)

Eğer -kendileriyle evlendiğiniz durumda- yetimlerin haklarını korumaktan korkarsanız, o zaman beğendiğiniz kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız, o zaman bir tane alın yahut da sahip olduğunuz -cariyeler- ile yetinin. Adaletten ayrılmamanız için bu, en uygun olanıdır(Nisa suresi 3. Ayet)

Kur'an'a göre erkeğin alabileceği kadın sayısıyla ilgili var olan ayet sadece bundan ibarettir. Görüldüğü gibi, bu ayet genel değildir; yetimlere özel bir ayettir. Bu ayette, "ikişer, üçer, dörder kadın alabilirsiniz" derken, ya iki ya üç ya da dört kadın getirin demiyor; tam tersine ikişer, üçer, dörder tane getirin diyor. Bir de burada dört sayısı son limit olarak ele alınmamalı. Çünkü bu rakamlar bir örnek olarak söyleniyor. Üstelik Kur'an'da "ikişer, üçer ve en üst limit de dörder kadar evlenin" şeklinde söylenmiyor; sadece, "ikişer, üçer, dörder" biçiminde ifade ediliyor. Tabi ki burada bütün sayılar sayılacak değildir. Maksat çokluk demektir. Yani, yetimler hakkında adil davranmaktan endişe ederseniz fazla kadın getirin demek istiyor. Tekrar ediyorum; bu ayetteki sayısal ifade sadece çokluk anlamında kullanılıyor; bunun dışında ikinci bir ihtimal yoktur. Eğer az sonra konu hakkında verilecek olan bilgilerle birlikte değerlendirme yapılırsa, savımda haklı olduğum kolay anlaşılır. Ayrıca, sadece bu ayetteki kelime denklemine bakıldığında, -üst sınır belli olmamakla birlikte- bir müslümanın toplam olarak on sekiz kadınla -hepsi de hayattayken- evlenebileceği sonucu ortaya çıkıyor. Ki bu da bir üst sınır değildir. Sadece matematiksel olarak bakacak olursak, cümlenin sonu bu olur. Çünkü ayette üleştirme sıfatı (ikişer=4, üçer=6 ve dörder=8 ki toplam 18 oluyor) kullanılmıştır. Ama İslami yazarlar -güya- Hz. Muhammed'in bu konudaki bazı hadislerini delil göstererek, bu net olan 18 sayısı hakkında zoraki yoruma başvurup Kur'an'm ilgili ayetindeki "ve" harfini asıl anlamından saptırıp 'yoksa' anlamına gelen "ev" manasında

kullanmışlardır. Bir de ayette geçen ikişer/üçer/dörder terimlerini iki, üç ve dört şeklinde yorumlayarak üst sının 4 kabul etmişlerdir. Açıkçası, Kur'an'da geçen "ikişer, üçer ve dörder" yerine "iki veya üç veya dört" anlamını çıkarmışlardır ki, kelimelerin asıl anlamlarıyla hiç ilgisi yoktur. Sonuç olarak, "Bir erkek ancak dört kadına kadar evlenebilir" hükmünde karar kılmışlardır. O zaman hemen şu soru gündeme gelir: Kur'an'da, neden iki, üç ve dört yerine, ikişer, üçer ve dörder sayılan kullanılmış. Doğru dürüst kelimeler varken neden, hiç ilgisi olmayan sayılar kullanılmıştır?

Yetimlerle ilgili olan bu ayetin hikâyesini bir de Muhammed'in hanımlarından Ayşe'den dinleyelim. Kendisi bu konuda özetle; ***"Diyelim ki adam ölünce kendisinden bir kız yetimle birlikte bir de o yetime nikâhı helal olan uzak bir varisi/yakını kalmış. O uzak olan varis, ölenin tüm malına el koymak, o kız çocuğuna mal vermemek için, bazen o yetimle evlenmek isterdi ki, bütün mal onun olsun. İşte bu gibi yetimlere haksızlık yapılmasın diye Nisa Suresi'nin bu üçüncü ayeti indi"***(1) diyor ve olayın çok özel olduğunu gayet net bir şekilde açıklıyor.

Yetimlerle ilgili hassasiyete Nisa Suresi'nın 127. ayetinde tekrar dikkat çekiliyor. Orada özetle. "Yetimlere miras vermemek için siz onlarla -haksız olarak - evlenmek istiyorsunuz" deniliyor ve Müslümanlar bu konuda uyarılıyor. Kaldı ki. Nisa Su- resi'nin 3. ayetinde çok açık olarak, "ikişer, üçer ve dörder kadın alma" olayı, insanların, yetimlere karşı adil davranmamaları endişesinden gündeme getiriliyor. Bu ifade zaten ayetin denkleminde vardır. Olay bu kadar netken, buna hiç ilgisi olmayan anlamlar vermek yanlıştır.

Aslında bir erkeğin maksimum olarak kaç kadınla evlenebileceği konusunda Kur'an'da var olan bütün ayetler bir araya getirildiğinde, Kur'an'ın, bu konuda sınır koymadığı çok açık olarak ortaya çıkar. Konuya ilişkin Kur'an'daki ayetlere bir bütün olarak bakmak gerekir.

Kur'an'ın birden fazla kadın alma konusunda yasak koymadığına ilişkin iddiamı yine Kur'an ayetleriyle güçlendirmeye devam edelim. Nisa Suresi, 23. ayetinde erkeklere nikâhları haram olan kadınlar sayılırken, ayetin sonunda şu ifade kullanılıyor: "Hanımınız hayattayken onun kız kardeşiyle -baldızınızla- evlenmeniz haramdır" diyor. Burada net olarak şu söyleniyor: Bir erkek birden fazla kadın getirmekte serbesttir; ancak o kadınlar birbirlerinin kız kardeşleri olmamalılar. Yoksa niçin genel bir yasak değil de, özel olarak baldızı ayırt etsin ki!

Zaten aynı surenin 24. ayetinde, "(23. ayette) isimleri açıklananlar dışında, diğerleri size helaldir" deniliyor. Hal böyle olunca, 23. ayette birçok kadınla evlenme yasağı konusunda herhangi bir işaret yoktur. Dolayısıyla, bu konuda üst sınır koymak Kur'an'da yoktur.

Birden fazla kadın almanın meşruğuna ilişkin bir diğer ayet de şöyle: ***"Siz erkekler, üzerine düşüp uğraşsanız bile, kadınlar (eşleriniz) arasında adil davranmazsınız; bari birisine tamamen kapılıp da/onu fazla sevip de diğerini (veya diğerlerini) askıya alınmış gibi bırakmayın."***(Nisa Suresi 129. Ayet)

Burada da birden fazla kadınla evliliğe itiraz yoktur; ancak erkeğe, hanımları arasında adil davranması tavsiye ediliyor. Kaldıki, adil davranmanın çok zor olduğunu kendisi de kabul

ettiği halde, yasaktan hiç bahsetmiyor; sadece nasihatte bulunuyor: Kendinizi tam olarak bir hanıma verip diğerlerine haksızlık yapmayın şeklinde. Hz. Muhammed de, ***"Allahım, ben hanımlarım hakkında ancak bu kadar adil davranabilirim; o halde gücümün üstünde beni sorumlu tutma"***(2) şeklinde dua edermiş.

Eğer Kur'an'a göre bir erkeğin birden fazla kadın alması kötü bir şey olsaydı, bunun net bir biçimde açıklanması gerekiyordu. Zira bu, hassas bir konudur, bir insan hakları meselesidir. O bakımdan, zoraki yorumlarla geçiştirmenin anlamı yoktur.İslam âlimleri arasında geçen şu komik tartışmayı da sunmak isterim. Az önceki açıklamada Nisa Suresi'nin 23. ayetinde konuya ilişkin şu cümlecik vardı: ***"Erkeğin hanımı hayattayken, onun kalkıp kendi hanımının kardeşiyle -ki baldızı oluyor- evlenmesi haramdır"*** diye.

İslam hukukçuları bu ayetle ilgili şu tartışmaları gündeme getirmişler: Acaba bir erkek iki kız kardeşle, ikisi de hayatta iken evlenemediği gibi; iki teyze kızlarını, iki hala kızlarını ve benzerlerini getirebilir mi, getiremez mi? Burada bir ihtilaf söz konusu. Aslında bu tartışmalar yersizdir. Çünkü, Kur'an ayeti sadece iki kız kardeşle ilgili -o da eğer biri henüz hayattaysa- yasak koyuyor.

Burada somut bir örnek vereyim. Hz. Ali'nin ağabeyi Cafer'in oğlu Abdullah, hem Ali'den dul kalan bir hanımıyla, hem de Ali'nin bir başka hanımından olan kızıyla evlenmiş ve ikisiyle birlikte aynı anda yaşamıştır. Ayrıca, Ali'nin torunu olan Hasan bin Hasan, iki amca kızıyla aynı günde evlenmiştir. Çünkü daha önce de ifade edildiği gibi, Kur'an haram olanları sayarken. Nisa Suresi, 24. ayette, "Bu sayılanlardan başkası size helaldir'' demekle nokta koyuyor. O bakımdan, burada teyze kızlarını, hala kızlarını aynı anda getirmekte herhangi bir yasak söz konusu değildir. Bu işte kıyas geçersizdir.

Abdullah bin Cafer ve Haşan bin Hasan'ın evlilik olayları, İslam'da Kur an dan sonra en güçlü kaynak sayılan Buhari'de de anlatılmaktadır.(3)

İslam'ın, erkeğin birden fazla kadınla evlenebilmesi konusunda erkekten yana olduğunun bir başka kanıtı da şu: Hz. Muhammed, ***"Evli olan bir erkek şayet başka bir kadınla evlenirse bakılır: Eğer o yeni olan kadın daha önce evlenip herhangi bir nedenle dul kalmışsa, o zaman damat ona üç gün tahsis eder ve ondan sonra gece hayatı için o da diğer hanımlarla birlikte sıraya tabi tutulur. Fakat eğer o gelin kız ise, o zaman damat ona 7 gün ayırır ve ondan sonra diğer kadınlarla birlikte onu da sıraya koyar"***(4) şeklinde detaylı bir açıklama yapmıştır.

Muhammed, bunu söylemekle kalmamış; aynı zamanda evlendiği tüm hanımlarına -pratikte de- uygulamışıtır. Ayrıca Hz. Muhammed, bir erkek eğer onun hanımı hayatta ise, eşinin halasını ve teyzesini getiremez, hükmünü ayette geçenlerden farklı bir ek madde olarak öne sürmüştür; bunun da bilinmesinde yarar var!(5)

Hz. Muhammed bir diğer hadisinde, ***"Hanımları arasında eşit davranmayan bir koca, kıyamet günü felçli bir şekilde Allah'ın huzuruna çıkacaktır"*** diyor.(6)

Peki eğer birden fazla kadınla evlenmek haram olsaydı bu ifadeleri nasıl kullanabilirdi? Hz. Muhammed'in bu sözünü yazarken onun hanımlarına çektirdiği ve hanımları arasında gösterdiği ayrımcılık hatırıma geldi. Kısa bir ömek vereyim; Kendisi -Ayşe başta olmak üzere- genç olan veya sahipleri güçlü olan hanımlarını fazla severdi. Hatta Ayşe'yi çok aşırı derecede sevdiği için, ***"Cebrail hep Ayşe'nin yanında olduğum sıralarda vahiy/tanrı mesajını getirir"*** demek suretiyle neredeyse Ayşe'yi de peygamberliğe ortak ederdi. Ayrıca 'Muhammed, hanımları arasında adil davranmıyor' diyen bazı hanımları, kızı Fatma'yı kendisine gönderince, kendisi Fatma'ya, ***"Kızım, babanın sevdiğini sen de sevmez misin?"*** yanıtını veriyor ve böylece taraf tuttuğunu açıkça itiraf ediyor.

İleride bahsedeceğim gibi, Sevde adındaki hanımı biraz yaşlı olduğu için onu boşanmakla tehdit ediyor. Peki, "Hanımları arasında farklı davranan bir insan Allah'ın huzuruna felçli olarak çıkar"(7) diyen Hz. Muhammed'in, konuya ilişkin sözleriyle pratiği arasındaki bu çelişki nasıl izah edilebilir?

Birden fazla kadınla evlenmek konusunda Kur'an'da var olan ayetler bir araya getirildiğinde, erkeğin birden fazla kadın alması yönünde hiçbir yasağın söz konusu olmadığı açık. Ayrıca, ileride de görüleceği gibi- mademki Hz. Muhammed ve dört halifeyle onun en yakın arkadaşları birçok kadınla aynı anda yaşamlarını sürdürmüşlerdir, o halde niye onlarla Müslümanlar arasında kadın alma konusunda ayrıcalık olsun ki! Başka bir ifadeyle, mademki Hz. Muhammed'in yaptığı her şey Müslümanlar için de sünnettir ve mademki bu konuda özel bir yasak da yoktur; o halde neden kanıtsız olarak buna sınırlama getirilsin ki! (Tabi ki burada Kur'an mantığına göre konuşuyorum.)

Zaman zaman İslami kesimin şöyle bir savunma yaptığına tanık oluyoruz: "Bir erkeğin birden fazla kadın alması ancak zorunlu hallerde olabilir. Örneğin, savaş için asker lazımdır, diyelim ki erkeklerin sayısı da kadınlardan çok azdır; o zaman birden fazla kadınla evlenmek hem nüfus artışım sağlar, hem de hiç olmazsa en azından kadınlar erkeksiz kalmaz...'' şeklinde kafadan bir savunma! Görünürde -kendilerince- mantıklı gibi gelen bu gerekçenin, gerçekle hiç ilgisi yoktur. Çünkü böyle bir şey, ne teorik olarak Kur'an ve hadislerde mevcuttur, ne de Hz. Muhammed ve ekibinin pratiklerinde ihtiyaçtan kaynaklanan böyle bir örnek vardır. Diyelim ki bu iş mazeret için vardır. Peki, şayet bir toplumda kadınların sayısı az kalıp da, erkekler fazla ise veya kadm çocuk isteyip de erkek bunu tıbben veremiyorsa, acaba bu kadın da mazeret için erkekler gibi birden fazla kocayla evlenebilir mi? Evlenemez! Çünkü bunun delili (gerekçesi) Kur'an ve hadislerde yoktur.

Erkek nüfusunun kadın nüfusuna nazaran fazla kalabilmesi bir varsayım değildir. Çünkü değişen dünya şartlarında günün birinde iki cins arasındaki sayısal değişiklik kadınların azalması yönünde gerçekleşebilir. Bu durumda, bir kadın birden fazla erkekle evlenebilir fetvası ne Kur'an'da, ne de hadislerde yoktur. Ancak içtihat denilen mekanizmaya başvurulur. Yani, bu konuda iş yine mollalara düşer. Şunu hemen hatırlatayım ki, "kadın da erkek gibi birkaç eşle birden evlensin" gibi bir niyetim yoktur. Ben bu olayı, eşitsizliğin bir parçası olarak ele almak babından işliyorum; yoksa hem erkeğin birden fazla kadın almasına, hem de kadının birden fazla erkek almasına karşıyım. Verdiğim örnekler yanlış anlaşılmasın diye böyle bir not düşürdüm.

KAYNAKLAR:

(1): Diyanet Tere. Tecrid-i Sarih. No: 1690 (Burada çok önemli bilgiler var); Bu- hari ve Müslim Hadisleri, agc. No: 1896; Buhari. Nisa Tefsiri 1 ve 23. Nikâh 1. 16. 19 ve 37. Vasaya 21. Şirket 7. Hiyel 8; Müslim, Tefsir. No:30l8; Ebu Davud. Nikâh, 12. No:2068; Nesai. Nikâh. 66. 6/115. No:3344.

(2): Ebu Davud. Nikâh, 38. No:2134; Tirmizı. Nikâh. No: 1140; Nesa- i Siren. Nisa. 7/64; İbni Mace, Nikâh. No: 1971

(3): Buhari Nikâh, 24. bab.

(4): Tecrid-i Sarih, No: 1821; Buhari-Müslim, age. No:925; Ali Nasıf, Tac, Nikâh, 2/324; Buhari, Nikâh, 100-101; Daremi, Nikâh, 27; Müslim, Reda, No: 1460-61; İmam Malik, Muvatta, Reda. 2/529-530; Ebu Davud, Nikâh. No:2122-2124; Ahmet bin Hanbel, Müsned, 2/178; Tirmizi, Nikâh, 41, No: 1139; İbni Mace, Nikâh, 26.

(5): Tecrid-i Sarih, No: 1800 ve Buhari-Müslim Hadisleri, age. No:890.

(6): Tecrid-i Sarih. Diyanet Tere. No: 1329-1130, ayrıca 9/404'te de geçiyor, Buhari-Müslim Hadisleri, age. No: 1582; Buhari, Hibe, 7-8, Fedail-i Sahabe, 30; Edeb, 111; İstizan, 16-19; Müslim, Fedail-i Sahabe, No:2441-47; Ebu Davud, Edeb, 166, No:5232; Tirmizi, Menakıb, No:3881: Nesai, İşret-i Nisa, 7/69, No:3954; İbni Mace, Edeb, No:3696

(7):Tecrid-i Sarih, No: 1800-11/286; Ebu Davud, Nikâh. No:2133; Tirmizi, Nikâh, No: 1141; tbni Mace, Nikâh. No: 1969; Ahmet bin Hanbel. Müsned, 2/295 ve 471; Hakim, Müstedrek. 2/186; Daremi. 2/143; Beyhakı, Sünen, 7/297.

(8): Arif Tekin - Kur'an'da kadın ve Hz.Muhammed'in hanımları age 51-58